
Introduktion

Arbetsmarknaden fungerar sällan utan problem, vare sig i låg- eller högkonjunktur. Samtidigt som arbetsgivare många gånger kan få vänta innan de kan fylla en ledig anställning finns det människor som går arbetslösa. Den tekniska utvecklingen gör att många människors kompetens blir omodern. Utbildningsbehovet är generellt sett högt i det postmoderna samhället och kraven på förändringsbenägenhet och flexibilitet är stora. Arbetsmarknadspolitikens främsta syfte är att minska problemen – eller friktionerna – på arbetsmarknaden, och i den första artikeln i sommarens nummer av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* diskuterar **Fredrik Jansson** några olika problem som uppstår på den moderna arbetsmarknaden, överväganden som bör göras, samt tänkbara lösningar. Han koncentrerar sig i första hand på problem kring matchningsprocessen, där en relevant fråga blir hur arbetsförmedlingarna bör agera på en arbetsmarknad där nätverk, personliga kontakter och social kompetens blir allt viktigare vid personalrekrytering. Vilken betydelse får t ex den internetbaserade förmedlingsverksamheten i detta sammanhang? En annan fråga han tar upp gäller hur prioriteringen mellan olika typer av arbetsmarknadspolitiska program bör göras och här är det viktigt att relatera dem till de olika målsättningar som finns för arbetsmarknadspolitiken. Hur bör exempelvis målet att den arbetslöse skall må bra och inte slås ut från arbetslivet vägas mot målet att en åtgärd i första hand skall leda till ett jobb?

Lönesättningen är viktig för arbetsmarknadens funktionssätt och i den andra artikeln berörs detta indirekt genom att med-

lingsinstituten i de olika nordiska länderna beskrivs och analyseras. **Torgeir Aarvaag Stokke** beskriver hur medlingssystemen ser ut och historiskt har utvecklats i de fem nordiska länderna sedan början av 1900-talet. Han konstaterar att även om det finns avsevärda variationer mellan länderna, finns också många exempel på likheter. Dessutom har det skett en konvergens över tid, dvs de olika systemen har blivit mer lika varandra. Det svenska medlingsinstitutet har traditionellt haft en svagare maktposition än sina nordiska motsvarigheter och har därför spelat en mindre roll som samordnande element i avtalsrörelserna. I och med lagändringarna år 2000 har dock det nya svenska medlingsinstitutet fått en långt starkare normativ roll än vad som är fallet i det övriga Norden.

Sommarnumrets tredje artikel, författad av **Magnus Sverke**, **Anders Sjöberg** och **Gary N Chaison**, handlar om den aktuella trenden med fackliga sammanslagningar. I Sverige gick till exempel Sjöfolkförbundet och Statsanställdas förbund samman och bildade SEKO år 1995, Skogs- och träfacket bildades genom en fusion av Trä- och skogsarbetareförbunden 1998 och Bleck- och plåt uppgick i Metall år 2000. Den svenska utvecklingen är en del av en internationell trend där allt fler fackförbund genomfört eller planerar sammanslagningar för att råda bot på sjunkande medlemsantal, finansiella svårigheter och administrativ ineffektivitet till följd av bristen på stordriftsfördelar. I artikeln studeras en av de allra tidigaste sammanslagningarna, nämligen den mellan Beklädnads- och Fabriksarbetareförbunden år 1993. Den fråga som är i fokus gäller med-

lemmarnas fackliga aktivitet på lokal nivå. Hur påverkas den av sammanslagningen? Går det att kombinera fackens effektivitetskrav med bibehållen medlemsdemokrati? I den undersökning som redovisas gjordes mätningar av den fackliga aktiviteten såväl före som efter sammanslagningen och det huvudsakliga resultatet visar på att förändringarna över tid var relativt marginella.

I en avslutande debattartikel frågar sig **Michael Tåhlin** varför arbetsmiljön i Sverige fortfarande uppvisar påfallande brister, trots stora forskningsinsatser och påfallande politiska viljetryningar att förändra den. En nyckelfaktor som Tåhlin pekar på är att arbetslivet endast i begränsad utsträckning är politiskt styrbart. Arbetsgivarna måste ha tillräckliga incitament för att aktivt driva miljöfrågorna, och detta är en punkt som Tåhlin menar måste uppmärksammas mer.

På kort sikt är sannolikt det mest verkningsfulla som kan åstadkommas på politisk väg att utveckla arbetsmiljön i den offentliga sektorn. Genom att erbjuda goda arbetsvillkor kan offentliga arbetsgivare sätta press på arbetsgivare i den privata sektorn via en uppdriven konkurrens om arbetskraft. Detta blir effektivare om dessutom arbetslösheten kan hållas nere. En annan punkt som Tåhlin poängterar är att man noggrant måste utvärdera de arbetsmiljöinsatser som genomförs. Han menar att det är oacceptabelt att fortsätta med en kostsam reformverksamhet utan att ta reda på vad i reformarbetet som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra eller inte alls och han drar paralleller till den utvärderingsverksamhet som finns inom arbetsmarknadspolitiken. Något liknande borde få en motsvarighet inom arbetsmiljöpolitiken menar Tåhlin.

Ulla Arnell Gustafsson
Susanna Okeke